

Nr 1561

Av fru Ryding m. fl., i anledning av Kungl. Majt:s proposition nr 162, angående bistånds- och katastrofutbildning av värnpliktiga m. fl.

(Lika lydande med motion nr 1346 i Första kammaren)

Med proposition 1970:162 föreligger förslag angående bistånds- och katastrofutbildning av värnpliktiga m. fl. Propositionens förslag baserar sig på 1968 års utredning om biståndsutbildning.

Enligt propositionen är bakgrunden till utredningen bl. a. hänsyn till den starka opinionen bland ungdomen för ökat u-landsbistånd, FN-resolutioner om förberedelser för bistånd i katastroffall samt säkerhetspolitiska aspekter på biståndspolitik.

Denna uppfattning om bakgrunden till utredningen bortser från den omfattande och växande opinionen för en lagändring, som skulle möjliggöra u-landstjänst som ett värnpliktsalternativ. Följden av detta har blivit att direktiven till utredningen enligt vår uppfattning varit för snäva. Propositionens förslag har därför helt kommit att hålla sig inom ramen för *nuvarande* värnpliktsystem, biståndsprinciper etc.

Således avvisas varje tanke på att själva värnpliktstiden skulle kunna nyttiggöras för direkta insatser i u-länder och katastrofområden.

Att utredningen bortsett från frågan om värnpliktsalternativ framgår också av utbildningens mål, som enligt propositionen är »att skapa en reserv för rekrytering av personal för bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete samt för katastrofhjälp».

Vi vill särskilt understryka att det alltså endast handlar om en *reserv för rekrytering*, varför man kan ifrågasätta i vilken mån propositionen ur biståndssynvinkel innebär ett framsteg. *Ingen tjänst* i u-land föreslås, utan utbildningen skall föras ut på »öppna marknaden» där det står var och en fritt att rekrytera. Utbildningen syftar till krigsplacering inom det svenska nationella försvarets krigsorganisation. Utbildningen i sig tillförsäkrar endast totalförsvaret resurser, medan u-landsbiståndet endast får en potentiell resurs.

Ur biståndssynvinkel finns alltså anledning att förbättra förslaget i riktning mot en direkt insats från de utbildades sida.

Om förslaget ses från värnpliktsynpunkt framgår det av utredningens angivna bakgrund och av utbildningens mål att frågan om värnpliktsalter-

nativ egentligen inte berörs i propositionen. Detta påstående kan förtydligas med följande citat från propositionen:

» — — — att ett utnyttjande av värnpliktstjänstgöring och vapenfri tjänst för direkta insatser inom ramen för utvecklingssamarbetet inte är förenligt med det i Sverige tillämpade värnpliktssystemet». (s. 7 i prop.) » — — — har utredningen begränsat sig till frågan om hur de resurser som samhället, främst med stöd av värnpliktslagen, disponerar för rikets försvar till vissa delar skall kunna utnyttjas för utbildning och förberedelser för deltagande i bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete, katastrofinsatser m. m.». (s. 7 i prop.)

» Utredningen utgår från att utbildningen bör utformas med sikte på tjänstgöring inom totalförsvarets krigsorganisation. » (s. 7 i prop.)

» — — — att beslut om eventuellt tillgödörande av tjänstgöring inom utvecklingssamarbete som tjänstgöringstid enligt värnpliktslagen och lagen om vapenfri tjänst tills vidare bör fattas i varje enskilt fall. » (departementschefen s. 44 i prop.)

I propositionen föreslås alltså *inga alternativ* till värnpliktstjänstgöring utöver vapenfrilagens, varför förslaget i detta avseende inte innebär några som helst förbättringar. För dem som inte uppfyller vapenfrilagens krav står fortfarande valet mellan soldatutbildning och fängelse.

Opinionen för u-landstjänst som ett värnpliktsalternativ är inte bara omfattande i Sverige utan finns också i många andra länder. I flera västeuropeiska länder har detta lett till skapandet av u-landstjänst som ett värnpliktsalternativ. Så länge tjänstgöringen bygger på frivillighet och är förlagd till u-länder borde enligt vår mening inga hinder föreligga för att ett sådant alternativ skapas också i Sverige.

Flera remissinstanser har krävt att man skall »pröva formerna för u-landstjänst som ett värnpliktsalternativ» och då inte bara för vapenfria tjänstepliktiga.

Vi delar uppfattningen om lämpligheten i att ordna svensk — eller varför inte nordisk — biståndsutbildning *utanför själva militärsystemet*. Då blir det dessutom naturligare och lättare att också öppna utbildningen för kvinnor och att göra sådana ändringar i värnpliktslagen och lagen om vapenfri tjänst att värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga kan få uppskov för egen eller särskilt organiserad yrkesutbildning med sikte på u-landsbehov och inom givna ramar få avräkna biståndsarbete som tjänstgöringstid enligt dessa lagar.

Med hänvisning till vad vi ovan anfört hemställer vi,

att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts proposition 1970:162,
samt

att regeringen i ny undersökning låter pröva formerna för u-landstjänst som ett värnpliktsalternativ och framlägger förslag i enlighet med i motionen anförda synpunkter.

Stockholm den 23 november 1970

Gunvor Ryding (vpk) Eivor Marklund (vpk) C. H. Hermansson (vpk)
